

Arviointikertomuksen lyhennelmät tarlan verkkosivuille

Poikkeukselliset tulot selittävät hyvää tulosta

Tampereen kaupungin taloudessa on ollut kaksi peräkkäistä hyvää vuotta. Vuonna 2021 tilikauden tulos oli 74,7 milj. euroa, mikä oli 10,9 milj. euroa edellisvuotta parempi. Konsernin tilikauden tulos oli 114 milj. euroa. Hyviä vuosia selittävät verotulojen kasvu, poikkeuksellisen suuret omaisuuden myyntivoitot ja valtion koronatuot.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä ennakkointina, että kaupungissa on ryhdytty valmistelemaan talous- ja tuottavuusohjelmaa. Sillä etsitään keinoja rahoittaa suunnitellut 240 milj. vuotuiset investoinnit tilanteessa, jossa sote-uudistus muuttaa kaupungin talouden lähtökohdat.

Lainamäärän ennustetaan tulevina vuosina kasvavan voimakkaasti. Vuonna 2021 lainaa oli muihin kuntiin verrattuna vielä kohtuullisesti. Jokaista tamperelaista kohti kaupungilla oli lainaa 3 647 euroa ja konsernilla 9 340 euroa.

Valtuustokauden ja vuoden 2021 tavoitteiden toteutuminen

Valtuustokauden 2018–2021 aikana 57 % kaupungin strategiaa toteuttavista vuositavoitteista toteutui. Vuonna 2021 kaupunkikonsernilla oli 115 tavoitetta, joista 56 % toteutui ja 36 % jäi toteutumatta.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että Kestävä Tampere 2030 -tiekartan toimenpiteet eivät näytä riittävän kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen toteuttamiseen. Varsinkin liikenteen päästöt ovat laskeneet tavoiteltua hitaammin.

Tytäryhteisöjen toteutumatta tai kokonaan arvioimatta jääneiden tavoitteiden osuus oli suurempi kuin muualla kaupungissa. Koronaepidemia vaikutti edelleen ainakin seitsemän tavoitteen toteutumattomuuteen. Tarkastuslautakunta odottaa toteutuneiden tavoitteiden osuuden kasvavan jatkossa, kun koronarajoitukset päättyvät.

Tampere on mainetutkimuksissa vetovoimaisin

Kaupungin viestinnän onnistumista arvioidaan mm. mainetutkimuksilla. Tampere oli edellisen vuoden tapaan vetovoimaisin kaupunki potentiaalisten asukkaiden mielestä. Myös yritysjohtajien näkemyksen mukaan kaupunki pärjää hyvin: vuoden 2021 imago tutkimuksessa Tampereen sijoitus oli kolmas. Tampereelle myös muutti eniten asukkaita muista kunnista kuin oli lähtijöitä vuonna 2021.

Esteettömyys mahdollistaa itsenäisen palvelujen käyttämisen

Vammaisia ihmisiä ja ikäihmisiä haastateltiin kaupungin esteettömyydestä. He kertoivat, miten esteet rajoittavat heidän mahdollisuuksiaan toimia itsenäisesti. Turvattomuutta ja vaikeuksia aiheutuu mm. jalankulun ja pyöräilyn risteämisestä Hämeenkadulla, lumen aurausvalleista ja pistekirjoitusopasteiden puutteista. Kaupungin palveluista vastaavat henkilöt olivat tunnistaneeet samoja ongelmia kuin haastatellut ihmiset. Ongelmien korjaamiseksi oli toimittu.

Kaupungin esteettömyyden parantamisen tulee olla jatkuvaa. Haastattelujen perusteella esteettömyys toteutuu parhaiten silloin, kun vammaiset ihmiset ja ikäihmiset otetaan aidosti mukaan hankkeiden suunnitteluun. Näin on toimittu mm. ratikan suunnittelussa.

Tamperelaiset haluaisivat kehittää kaupunkia enemmän kuin ehtivät

Digiosallistumisen projektissa laadittiin kattavat suunnitelmat siihen, miten tamperelaiset saisivat lisää mahdollisuuksia osallistua kaupungin keittämiseen. Projekti toteutettiin vuosina 2019–2021.

Projektissa tehdyn kyselyn perusteella digiosallistumisen kehittämiseksi on tarvetta. Suurimmalla osalla 292 vastaajasta oli näkemyksiä siitä, miten kaupunkia tulisi kehittää. Kuitenkin yli puolet vastaajista koki, ettei pysty osallistumaan ja vaikuttamaan niin paljon, kuin pitäisi. Valtaosa arveli voivansa osallistua useammin, jos verkko-osallistumisen mahdollisuudet kasvavat.

Lasten hyvinvointieroja kaventava työ on melko harvoin alueellista

Tampere Junior -kehitysohjelmassa on tunnistettu tamperelaisten lasten ja nuorten alueellisia hyvinvointieroja. Selvitysten perusteella yli puolet tamperelaisista lapsiperheistä voi hyvin. Erilaiset vaikeudet kasautuvat usein samoihin perheisiin.

Kaupungissa tehdään paljon lasten ja nuorten hyvinvointia edistävää työtä. Valtaosa tästä työstä ei kohdistu alueellisten hyvinvointierojen kaventamiseen. Työ on kuitenkin arvokasta lasten ja nuorten hyvinvoinnin yleisessä lisäämisessä.

Puistot ja metsät saavat kaupunkilaiset liikkumaan lähialueillaan

Liikuntapalvelujen tuloksellisuuden mittarit näyttävät pääosin hyviä ja parantuneita tuloksia. Liikuntapalvelujen tulee panostaa jatkossa vahvasti aktiivisen elämäntavan edistämiseen ja mitata laajasti toiminnan asiakas- ja asukastyytyväisyyttä. Korona-ajan sulut liikuntapalveluissa voivat aiheuttaa ikäviä seurauksia, mikäli kaupunkilaiset eivät palaa aiempiin liikuntaharrastuksiin. Lähialueiden metsät ja puistot ovat liikuntapaikkojen lisäksi kaupunkilaisten tärkeitä ulkoilualueita.

Suunnitteluun ostetaan erityisosaamista

Kaupunkiympäristön kehittämisen suunnittelupalvelut ostivat vuonna 2021 asiantuntijapalveluja lähes 5 milj. eurolla yli 80 toimittajalta. Toimittajat tuottivat yli 300 selvitystä tai asiantuntijatyötä. Selvitykset ovat sisällöltään pääosin kaavoitukseen liittyvää tausta- ja tukimateriaalia. Varsinaisen kaavoituksen kaupunki tekee omana työnä.

Tarkastuslautakunnan mielestä suunnittelupalvelujen asiantuntijapalvelujen ostot olivat perusteltuja. Selvitysten tarve on kertaluonteista ja vaatii erityisosaamista. Selvitysten vaatimustaso on tarkentuneen lainsäädännön myötä viimeisen vuosikymmenen aikana noussut. Omaa henkilöstöresurssia käytetään ensisijaisesti tilaaja- ja asiantuntijatehtäviin.

Kansi ja Areena on kaupungin vastuulla 100 vuotta

Kansi ja Areena -hanke mahdollisti monitoimiareenan kaupungin keskustaan yhdistäen radan jakamat kaupunginosat. Tampere investoi areenan kansirakenteeseen ja areenayhtiöön yhteensä 34,4 milj. euroa ja antoi sille lainaa 25,6 milj. euroa. Kaupunki omistaa Tampereen Monitoimiareena Oy:stä 40 %.

Jatkossa kaupunki on seuraavat 100 vuotta vastuussa kansirakenteesta, johon Väylävirasto edellytti juuri kaupunkia sopimusosapuoleksi. Kaupunki vastaa kaikista Väylävirastolle kannesta aiheutuvista kustannuksista, mm. kansi-isännöinnistä, rasitemaksusta ja vahinkovakuutuksista. Nämä maksut kaupunki laskuttaa kannen kiinteistöosakeyhtiöiltä. Areenayhtiössä kaupungilla on omistajan ja lainanantajan riskit.

Kiertotalous on vielä kierrätystä

Tampereen kaupungin yritystonttivaranto on tällä hetkellä noin miljoona kerrosalaneliometriä. Yritystontteja riittää 15–20 vuoden tarpeisiin. Tonttivarannosta noin puolet on heti luovutettavissa. Vuonna 2021 kalleimmat teollisuustonttien luovutukset tehtiin Lahdesjärvellä Metso Outotec Finland Oy:lle ja Ruskossa Kesko Oyj:lle. Yritystontteja kaavoitetaan seuraavaksi lisää Hankkioon ja Lahdesjärvelle sekä myöhemmin myös Aitovuoren ja Aitolahden alueille.

Vapaita yritystontteja on etenkin Kolmenkulmassa ja Tarastenjärvellä, joista Tarastenjärveä halutaan kehittää kiertotalousalueena. Ylöjärven ja Nokian kanssa yhdessä kehitetyllä Kolmenkulman alueella toimii parikymmentä kiertotalousyritystä, jotka sijaitsevat pääosin Nokian puolella. Yritykset kehittävät keräysmenetelmiä ja järjestävät uusiokäyttöön mm. rakennuspurkujätteitä, metallia, tuhkaa, kumia, muovia, biomassaa ja lietettä.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että kaupungin laitamalla sijaitseville työpaikoille joukkoliikenneyhteydet ovat rajalliset ja junaliikenteen tavara-asemat kaukana. Lisäksi yritysten

harjoittamasta materiaalien kierrätyksestä on vielä matkaa todelliseen kiertotalouteen, jossa meillä on kestävä ja huollettavat, alustatalouden avulla jopa jaetut käyttötavarat.

Finnparkilla on pysäköintiliiketoimintaa mm. Helsingissä, Kemissä ja Kuopiossa

Valtaosa kaupungin tytäryhtiö Finnpark Oy:n tuotoista kertyy liiketoiminnasta Tampereella. Sen lisäksi Finnparkilla on pysäköintiliiketoimintaa useilla paikkakunnilla ympäri Suomea.

Kaupunki odottaa saavansa Finnparkin omistuksesta taloudellista tuottoa ja omistuksen arvon nousua. Tällainen omistajastrategia on kaupungin omistajaohjauksen periaatteiden mukaan mahdollinen. Omistajaohjauksen periaatteissa kuitenkin todetaan, että tytäryhtiön omistuksista on pyrittävää luopumaan tietyissä tilanteissa. Luopumista tulee harkita mm. silloin, jos yhtiön toiminta ei liity kaupungin perustehtävään tai jos yhtiö toimii kilpailutilanteessa.

Työkyvyn palauttamisessa on saatu hyviä tuloksia

Tullinkulman työterveyden eli Pirten etäpalvelut laajenivat ripeästi, kun yhtiö otti käyttöön useita uusia etäpalveluja. Kaupungin henkilöstöyksikkö on varsin tyytyväinen Pirten toimintaan: kaupungin asiakastyytyväisyys on hyvällä tasolla ja se parani edellisvuotisesta. Yhtiö on saanut hyviä tuloksia työkyvyn palauttamisessa ja terveempien työntekijöiden lisäksi on saatu aikaan kustannussäästöjä.